Lotova žena

Původ materiálu
Elen Plzáková
Pořadí v lekci
5

Téma

Poslušnost pramenící z důvěry

Cíl

- Uvědomit si, že důvěra v lidi a Boha je nutná k dobrému životu
- Posloucháme-li ty, kteří nás mají rádi, děláme to ve vlastním zájmu

---

Pro učitele

Biblický text: Gn 19

Výkladové poznámky

Anděl je posel Boží. Co vyřizuje, je Boží vůle. Jako by to říkal sám Bůh.
Lot není jednoznačně kladná ani záporná postava. Velmi realisticky vypravěč líčí jeho slabosti i výšiny.

Lokalizace Sodomy není nutná, nejčastěji byla umísťována na jih Mrtvého moře, ale Sodoma-Gomora je tam, kde vládne bezpráví.

Zničení Sodomy lze vysvětlit jako přírodní katastrofu, zemětřesení s následným vzplanutím ložisek plynu. Podobně jako lokalizaci je lépe příliš to nezdůrazňovat. Například válka není přírodní katastrofa, a účinky toho jsou stejné.

Možnosti vysvětlení, proč se Lotova žena ohlédla:

- Lpěla na majetku, který tam nahromadili, a právě přicházel vniveč.
- Chtěla se kochat pohledem na katastrofu.
- Neuměla se pustit toho, co bylo, a vyjít k tomu, co bude. Lze dotáhnout až na slepém lpění na tradicích, nebo neschopnosti držet se naděje Hospodinovy.

- Už to vzdala, po všem tom, co musela překonat, už si nedovedla představit, že by měla sílu na nějaké pokračování.
- Prostě se „jen“ ohlédla, nepřikládala andělskému zákazu zvláštní důležitost.
- Dle židovského výkladu měli Lot a jeho žena čtyři dcery, dvě už provdané, takže v Sodomě zůstaly. Nemohla jinak než se aspoň pohledem rozloučit se svými dětmi.
- Možná se tak loučila i se svými sousedy, které znala, a přestože nebyli hodní, měla s nimi soucit.

Tyto možnosti lze použít pro diskuzi se staršími dětmi pod tématem „výklad Bible jako rozhovor s ní“, některá místa nelze jednoznačně určit jako definitivně rozluštěná a v průběhu času mohou oslovovat různé lidi různými způsoby.

S různými možnostmi výkladu souvisí i pohled Elie Wiesela, který dává do souvislosti příběh Lota s katastrofou židovského národa ve druhé světové válce: „V příběhu Lota, jeho manželky a jejich dětí se odrážejí i naše dějiny. Jak, ve jménu jaké pravdy a jakého zákona lze ospravedlnit smrt nevinných dětí? Jak vysvětlit, že někteří přežili? Proč se nikdo nepřimluvil, když se sodomští vrazi chystali vyhubit národ, který odmítal jejich způsoby a zákony? Závažné a věčné otázky. Pokud na ně existují odpovědi, já je neznám. Vím jen to, že Lotově ženě rozumím víc než jejímu muži. Musíme se ohlížet nazpět – a jestliže to neděláme, riskujeme, že se změníme v solný sloup. Nebo v kus ledu.“ *(K tomu socha Olbrama Zoubka Lotova žena, viz níže – pomůcky pro starší děti.)*

Úskalí

Obtížné je vyhnout se vyhlašování nutnosti slepé důvěry, s jejím vyžadováním se děti jistě setkaly. Jak to vysvětlit, že dospělí se taky mohou mýlit, něco rozhodnout špatně, a přece je třeba je poslechnout. Jak poznat, že a kdy je správné neposlechnout. Důraz je na tom, že pokud má někdo někoho rád, snaží se ze všech sil dělat pro milovaného to nejlepší.

Další potíží je tzv. plošný trest, sice Bůh nenašel v Sodomě potřebných deset, ale stejně to člověku vrtá hlavou.

Ve výkladu přeskakuji zmínky o dcerách, nedokážu najít vhodný způsob, jak to vyprávět dětem. Sráží se starověké a naše vnímání toho, co je etické a únosné. Lot se pokouší nabídnutím vlastních dcer uklidnit rozzuřený dav, ochrana hostů má přednost. V příběhu Lotovy ženy však by toto mohl být zlom, kdy už tu hrůzu dál nesnesla. I ze starověkého pohledu Lotova nabídka je za čárou, i když ne tak daleko jako z pohledu našeho.

Incestní scéna má z podobných důvodů lepší postavení z pohledu starověku než z pohledu našeho. Přesvědčení Lotových dcer, že je pro ně konec světa, v sobě nese jistou omluvu. Pro

příběh Lotovy ženy je možno říct, že by se to nestalo, kdyby to nevzdala a byla tam. Zároveň se jedná o původ národa, jsme ve fázi vyprávění, kde jednotlivé postavy nesou v sobě vlastnosti, které Izrael připisuje jejich potomkům. Oba národy, Moábci i Amónovci, patří mezi nepřátele Izraelců a toto je způsob, jak je zesměšnit už od jejich původu. Na druhou stranu je biblická Rút Moábka, a ta je nejen pramatkou krále Davida, ale dostala se i do Ježíšova rodokmene (Mt 1,5).

Odkazy

Elie Wiesel, Elie. *Lotova žena.* V Příběhy o důvěře: Eseje o velkých postavách židovské tradice. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-468-0.

Heller, Jan; Prudký, Martin. *Sodoma – Gomora!* v Obtížné oddíly knih Mojžíšových, Karmelitánské nakl. 2006. ISBN 978-80-7566-054-1.

Pro děti

Předškoláci

Kdo vás má rád? Posloucháte ho/ji, když vám něco říká? Povím vám příběh o Broučkovi, který neposlechl maminku, a co se mu stalo.

Brouček vylezl na stříšku, spustil se a letěl – letěl na druhou stranu až ke kaštanům a hned zas zpátky až na stříšku. Ale dál se mu jaksi nechtělo. Zůstal sedět, a tu najednou vidí, že se jim z komína začíná kouřit. A už seděl na komíně. „Maminko, copak se vám na ohništi chytá?“ – „I nic, holečku! Já si chci udělat na polívku jíšku.“ – „A že vám to, maminko, zafouknu!“ – „Ne, ne, já nechci. Necháš toho!“

Ale Brouček přece foukal, a už by to byl málem zhasil, kdyby byla maminka nepřiložila trochu suchého chvojí. Plamen vyšlehl, za ním se valil kouř, a Brouček počne křičet a křičí a křičí a leze ze stříšky dolů. – „Ach maminko, ach, ach maminko!“ – „A copak zas, Broučku?“ – „Ach maminko, když mně ten kouř vlezl do očí!“ – „Vidíš, ty škaredý Broučku! Dobře tak, když nechceš poslouchat. Nevíš, co ti tatínek přikazoval a zač se ráno modlíme?“ – „Ale maminko, když mně ten kouř vlezl do očí a tak mě štípal“! – „I to ti patřilo, a ještě dostaneš, až tatínek přiletí“.

Ale Brouček prosil a sliboval, že už to nikdy neudělá, a maminka mu to odpustila.

Možná myslíte, že mu měla předem pořádně říct, že kouř štípe do očí. Možná na to neměla čas. Možná si myslela, že stačí říct „nech toho“. A já si nemyslím, že by na ten oheň přidala suché

chvojí schválně, aby Broučkovi ublížila. To ne, ani ji nenapadlo, že Brouček neposlechne. Ona za jedno nechtěla, aby jí oheň sfoukl, nechtěla zatápět znova, potřebovala udělat tu jíšku. A za druhé ovšem věděla, že kouř štípe, takže není dobrý nápad strkat hlavu ke komínu.

Když to Broučkovi zakázala, tak to mělo být dobré pro ni i pro Broučka. Jenomže Brouček… A že mu to odpustila, to je to, čím se napravují špatné věci. Broučka ty oči pálit přestaly. A šel se potom vykoupat do rosy, protože byl celý umouněný.

Doporučuji verzi knihy Broučci s obrázky Jiřího Trnky a podle obrázků převyprávět příběh.

Mladší školní děti

Když je člověk dítě, poslouchá dospělé. Většinou. Někdy mu dospělí něco nedovolí nebo zakážou. Člověku – dítěti – se to někdy nelíbí. Dost často. Jestli se vám to už někdy stalo, poznali jste po čase, že bylo dobře poslechnout a že ti, kdo vám něco zakázali, to udělali proto, že to s vámi mysleli dobře? To je totiž sám základ poslušnosti – důvěřujeme těm, kdo nám něco zakážou (Ne, nepůjdeš na hřiště, sotva ses vyhrabal z rýmy a je tam zima, byl bys zase znova nemocný.) nebo nedovolí (Ne, už půjdeš spát a na mobilu už nic hrát nebudeš, ráno se vstává do školy.). Důvěřujeme jim, protože se už mnohokrát ukázalo, že jejich rady byly pro nás dobré. A když je tohle hlavní důvod, proč poslechneme, i když se nám to dvakrát nelíbí, tak je všechno v pořádku.

Dospělí taky mají poslouchat, určitě Pána Boha. Například Desatero dal Bůh lidem, aby měli návod, co dělat, aby se jim na světě dobře vedlo.

Ale dnes vám chci říct něco o jedné paní, která neposlechla. Byla to Lotova žena. Není to příběh veselý ani snadný, už na začátku vidíte, že ta paní nemá v Bibli jméno. Je to podivné, všechno, co o ní víme, je že to byla žena Lota, Abrahamova synovce. Kdy si ji Lot vzal za ženu, jaká byla, co dělala, to všechno nevíme. Ale víme, že se z ní stal solný sloup – tedy jakoby zkameněla, a dokonce se to používá v úslovích. Třeba: „Nestůj tady jako solnej sloup.“ Takhle zůstala v paměti lidí: Lotova žena = solný sloup.

Co kdybyste té paní dali jméno? Bylo by to snadnější o ní mluvit, než kdybychom jí říkali „Lotova žena“. Její jméno by pro nás mohlo být … *(Návrhy dětí, na jednom se usneste.)*

Takže *…jméno…*, její manžel byl Lot. Přišel s Abrahamem do země zaslíbené, což byla velká odvaha. A dařilo se jim. Oba – Abraham i Lot měli veliká stáda ovcí, nastal s tím však problém. To je tak vždycky, když je někdo bohatý, musí se o majetek starat. Když jsou ten majetek živé ovce a jiná zvířata, je to úplně jasné, že je potřeba se postarat. Co budou jíst a tak.

Tenkrát usoudili, Abraham a Lot, že nemohou žít na jednom místě, protože nebylo dost pastvy pro všechna stáda. Museli se rozdělit. Vyšli na kopec a rozhlíželi se po kraji, aby si řekli, jak si zemi rozdělí. Lot si vybral část krajiny, která vypadala bohatě. Abraham s tím souhlasil. Sám zůstal se svými stády a svou rodinou na kopcích, kde bylo málo trávy. Lot odešel do kraje, kde bylo pastvy dost, kde bylo bohatství. Měl už v té době ženu? Nevím to jistě, ale spíš ano. Souhlasila s jeho volbou? To taky nevím, ale dost možná ano. Spíš bychom to tak udělali všichni, šli bychom do kraje, kde je všeho dost a kde se nám bude dobře dařit.

A tak se Lot, předpokládám i s rodinou, což byla jeho žena *…jméno…* a dvě dcery, které se jim narodily, přestěhoval do Sodomy. Nevím, jestli jste to jméno města „Sodoma“ už někdy slyšeli, ale dnes to v podstatě znamená „katastrofa“, „zlé místo určené k zániku.“ Ale Lot a jeho žena *…jméno…* to ještě nevěděli. Nebo si neuvědomili, že všechno něco stojí. Dostali se do města, které bylo bohaté, ale také plné zlých lidí.

Jestli si to chtěli rozmyslet a vrátit se? To nevím. Spíš si myslím, že se snažili žít dobře ve zlém městě. Dokonce Lot dosáhl docela dobrého postavení. Vypadá to, že se podílel na soudních rozhodnutích. A to jistě bylo dost těžké ve městě, kde se na právo moc nehledělo. Tedy hledělo se na právo silnějšího. O Sodomě se vyprávělo, že když tam někdo udělá něco dobrého, laskavého, třeba dá jídlo tomu, kdo nemá, nebo se postará o cizince, za takový dobrý čin zaplatí životem. Do Sodomy lepší nechodit. Lot a jeho žena *…jméno…* v tom městě žili nejlíp, jak dokázali. Majetku však měli dost, v tom smyslu se jim dařilo dobře. Bohatá byla celá Sodoma, takže je vlastně velmi divné, že ti lidé byli zlí na cizí i na sebe navzájem, když jim vcelku nic nechybělo. Mohli klidně rozdávat, měli spoustu majetku.

Hospodin měl dost a rozhodl se, že tak zlé město už nechce mít. Že ho zničí. Jenže to je příšerné, a tak chtěl o tom říct Abrahamovi, kterého si vybral a důvěřoval mu. A Abraham důvěřoval Bohu. Důvěřovali si navzájem.

Hospodin řekl Abrahamovi, že se chystá zničit město Sodoma, protože je zlé tak, že už se na to nemůže dívat. Čekal, co na to Abraham řekne. V Abrahamovi hrklo. Přece v Sodomě žije Lot a jeho rodina! A dost možná, že tam žijí i jiní dobří lidé. Co když je v tom městě 50 spravedlivých lidí? Copak by Bůh jen tak zničil všechny? Měli spolu dlouhý rozhovor, Abraham nakonec řekl, že by i 10 hodných lidí stálo za to, aby Bůh to město ušetřil. A na tom se rozešli. Možná Abraham počítal s tím, že aspoň 10 lidí hodných tam musí být, a že jistě Lot a jeho rodina budou mezi nimi. Jenže se přepočítal. Nebo nedopočítal.

Věděl o tom Lot? Spíš ne. Jenže se brzy dověděl, že město Sodoma bude zničeno. Věřili byste tomu, že se tam nenašlo 10 hodných lidí? Bůh je nenašel. Ale respektoval Abrahama a věděl, že tam žije Lot a jeho rodina a že na nich Abrahamovi záleží. A tak i když nenašel 10 hodných lidí, kvůli kterým by to město ušetřil, jak slíbil Abrahamovi, chtěl zachránit Lota a jeho rodinu.

Poslal své anděly do toho města k Lotovi.

Andělé neměli křídla a nezářili nebeským třpytem, představte si je jako normální lidi. Jako poutníky, kteří přišli na návštěvu. A teď se ukáže, jak zlí lidé byli v Sodomě. Když k vám přijde host, co uděláte? *(Návrhy dětí.)* Ale Sodomané neměli rádi přistěhovalce, i když bylo velmi důležité dobře se o hosty postarat. Lot věděl, co jsou jeho sousedi zač, a snažně prosil hosty, aby šli nocovat do jeho domu, protože jim šlo o život, kdyby zůstali bez ochrany. Nevěděl, že to jsou andělé, Boží poslové. Na tom se ukazuje, že Lot byl dobrý člověk, možná proto si ho *…jméno…* vzala.

Hosté šli do jeho domu. A tehdy to začalo. Sodomané věděli, že v Lotově domě jsou cizinci, a šli si pro ně. Neměli je rádi. Asi se báli, že jim něco vezmou. Nebo naopak měli ve zvyku každého cizince okrást. Srotili se před Lotovým domem. Před jeho krásným domem, jaký si Lot přál. Přece šel bydlet do bohatého města, aby byl bohatý. A byl. Měl dobrý dům s pevnými dveřmi. Ještě, že byly ty dveře pevné, Sodomané do nich bušili a třískali. A ječeli, aby jim Lot vydal ty cizince.

Strašné to bylo. Paní Lotová *…jméno…* se určitě třásla hrůzou. Bála se o svého muže, o své dcery a také o hosty, protože věděla, že starat se o hosty je povinnost, že to tak má být. Už kvůli tomu, že člověk nikdy neví, kdy sám bude také někde cizinec, a pak bude velmi rád, že existuje takové nařízení – starat se o hosty. Myslím, že *…jméno…* své dcery držela za ruce a doufala. Měla velký strach. Její muž Lot šel ven, před ty pevné dveře. Lot chtěl sodomské občany uklidnit. Vyřešit situaci. Při tom se sodomští mohli pustit do něho a ublížit mu. Nebo mohli vtrhnout dveřmi dovnitř.

Naštěstí jejich hosté, což byli andělé, nebyli žádné pápěrky a viděli, že situace je vážná. Popadli Lota, který situaci přede dveřmi už nezvládal, a vtáhli ho dovnitř. Hospodin nenašel 10 spravedlivých, ale Lota a jeho rodinu chtěl ochránit.

Takže andělé nařídili, že okamžitě musejí odejít. Okamžitě! Žádné balení věcí, prostě hned je třeba jít, na nic není čas. Lot, jeho žena *…jméno…* I jeho dcery a jejich snoubenci. Ano, dcery už byly velké a měly se vdávat.

A Lot znovu vyšel ven, šel za oběma snoubenci jeho dcer a chtěl je přimět, aby hned taky odešli, protože město bude zničeno. Jenže ženichové nevěřili. Dostali dobrou radu a vysmáli se tomu.

Ani Lot a jeho žena se neměli k odchodu, váhali a otáleli. Už však docházel čas, katastrofa se blížila. Andělé nakonec museli Lota i jeho ženu a dcery vyvléct. Táhli je, Lotovi se nechtělo, ani on tomu nemohl věřit, že bude město zničené. A tolik věcí tam měl, tolik bohatství…

Běželi do kopce, andělé na ně volali, že se nesmí ohlížet, musí to nechat za sebou, městu není pomoci.

A tehdy se to stalo. Lotova žena *…jméno…* To nezvládla, ohlédla se na město, a to co uviděla, ji zničilo. Byla to taková hrůza, že na místě zkameněla. Celé město bylo v plamenech a z *…jméno…* se stal solný sloup. A tak se stalo, že ve chvíli, kdy byla zachráněna z katastrofy, to jako by vzdala.

Nedalo se už nic dělat, andělé Lota a jeho dvě dcery vyvedli z města a dovedli je na místo, kam si Lot přál. Kde byli v bezpečí. Zachránili si holý život. Ale … jméno… zůstala jako symbol solným sloupem.

Lotova žena, *…jméno…*, jak jste ji pojmenovali, neposlechla dobrou radu. Neměla se ohlížet, neměla to vidět. Andělé jim to důrazně řekli. Ale… někdy neposlechneme ani dobrou radu.

Pro Lotovu rodinu udělal Bůh všechno, co mohl. Možná by to udělal i tak, ale možná ho k tomu přesvědčil Abraham, který prosil za Sodomu. Bůh tam deset neviděl, ale ty, o kterých věděl, že si trest nezaslouží, chtěl zachránit. Když nás má někdo rád, je pro nás dobré poslechnout ho.

Pomůcky: Obrázky nalezené pod heslem heslem „solný sloup“ nebo „Lotova žena“.

Starší školní děti

Zhodnoťte poslušnost na stupnici 1–10: 10 bodů maximálně kladná věc, 1 bod minimálně. Udělejte průměr ze všech odpovědí.

Vyprávění jako pro mladší děti + otázky:

- Je těžké někomu důvěřovat? Podle vašich zkušeností se to spíš vyplácí nebo nevyplácí?
- Na koho spoléháte a komu věříte?
- Jak by to vypadalo, kdyby člověk nikomu nevěřil? (Mít někoho, komu důvěřuji, a tudíž ho poslouchám, je výhoda, výhra a vůbec skvělá věc.)
- Je nějaký rozdíl mezi vírou v Boha a důvěrou v Boha?

Zopakujte hodnocení poslušnosti. Je rozdíl před a po vyprávění a rozhovoru?

V některých starověkých příbězích se objevuje podobný motiv, zákaz ohlédnutí. Nejznámější je řecká báje o Orfeovi a Eurydice. Byli to milenci, ale Eurydika zemřela a Orfeus ji měl tak rád, že šel do podsvětí, aby ji přivedl zpátky. Málem se mu to podařilo, kdyby se neohlédl, což měl zakázáno. Takže se mu to nepodařilo.

Podle své úvahy můžete položit otázku „proč se Lotova žena ohlédla?“ a použít výkladové možnosti, viz odstavec „Výkladové poznámky“.

Pomůcky: Obrázky nalezené pod heslem „solný sloup“ nebo „Lotova žena“, zvl. doporučuji sochu Olbrama Zoubka např. zde a k tomu lze přidat citát z Elie Wiesela (viz „Výkladové poznámky“).

Přesah

Hry na důvěru, např. projít místnost (najít bonbon) se zavázanýma očima podle rad kamaráda.

Ohlédněte se za sebe a přesně popište, co jste viděli předtím a co vidíte teď. Dívejte se dozadu a zkuste udělat krok dopředu. Je to trochu nebezpečné, nevíte, do čeho byste mohli vrazit. *Tímto jednoduchým postupem se ukáže, co znamená ohlédnutí.*

Pokud máte v nedělce zvídavé přírodovědce, navštivte na Wikipedii heslo „Jako solný sloup“, kde se píše něco o vzniku takového útvaru.

Liturgie

Písně

Lot v Sodomě (Svítá 33); Kázání o zkáze (Svítá 383); *Důvěřuj se* (NEZ 706)

Biblický text k zapamatování

Bedlivě poslouchej všechna tato slova, která ti přikazuji, aby se vždycky dobře vedlo tobě i tvým synům po tobě, když budeš dělat, co je v očích Hospodina, tvého Boha, dobré a správné. (Dt 12,28)

Rituál

Naučíme se *Broučkovu ranní modlitbu*: „Ó náš milý Bože, povstali jsme z lože a pěkně tě prosíme, dej ať se tě bojíme, bojíme a posloucháme, a přitom se rádi máme.“

Okénko do bohoslužeb

Dnes se dozvíte, jakou má výhodu ten, kdo umí poslouchat.

Nejpropracovanější kniha o poslušnosti je knížka *Broučci*. Napsal to Jan Karafiát a je to kniha pro vás asi drsná, neboť hlavní postava, Brouček, každou chvíli neposlechne, a pak z toho má nějakou nepříjemnost. Ani ne tak, že přijde trest, ale že sám spadne do nějaké šlamastyky. Jan Karafiát to asi myslel tak trochu jako návod, jak se vyvarovat průšvihům. A taky to, že je fajn, když máte někoho, kdo vám dobře radí.

(Můžeme dodat větu: A tak mě poslechněte, nestůjte tady jako solné sloupy a jděte do nedělky.)

Modlitba

Pane Bože, děkujeme za všechny lidi, kterým můžeme důvěřovat. Díky, že jsou s námi, že na nás myslí a snaží se pro nás dělat to nejlepší. Věříme, že takhle na nás myslíš i ty. Děkujeme a rádi bychom poslouchali tvé dobré rady. Prosíme, říkej nám je jasně. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Genesis 19